

20

WERKGROEP NOORDZEE

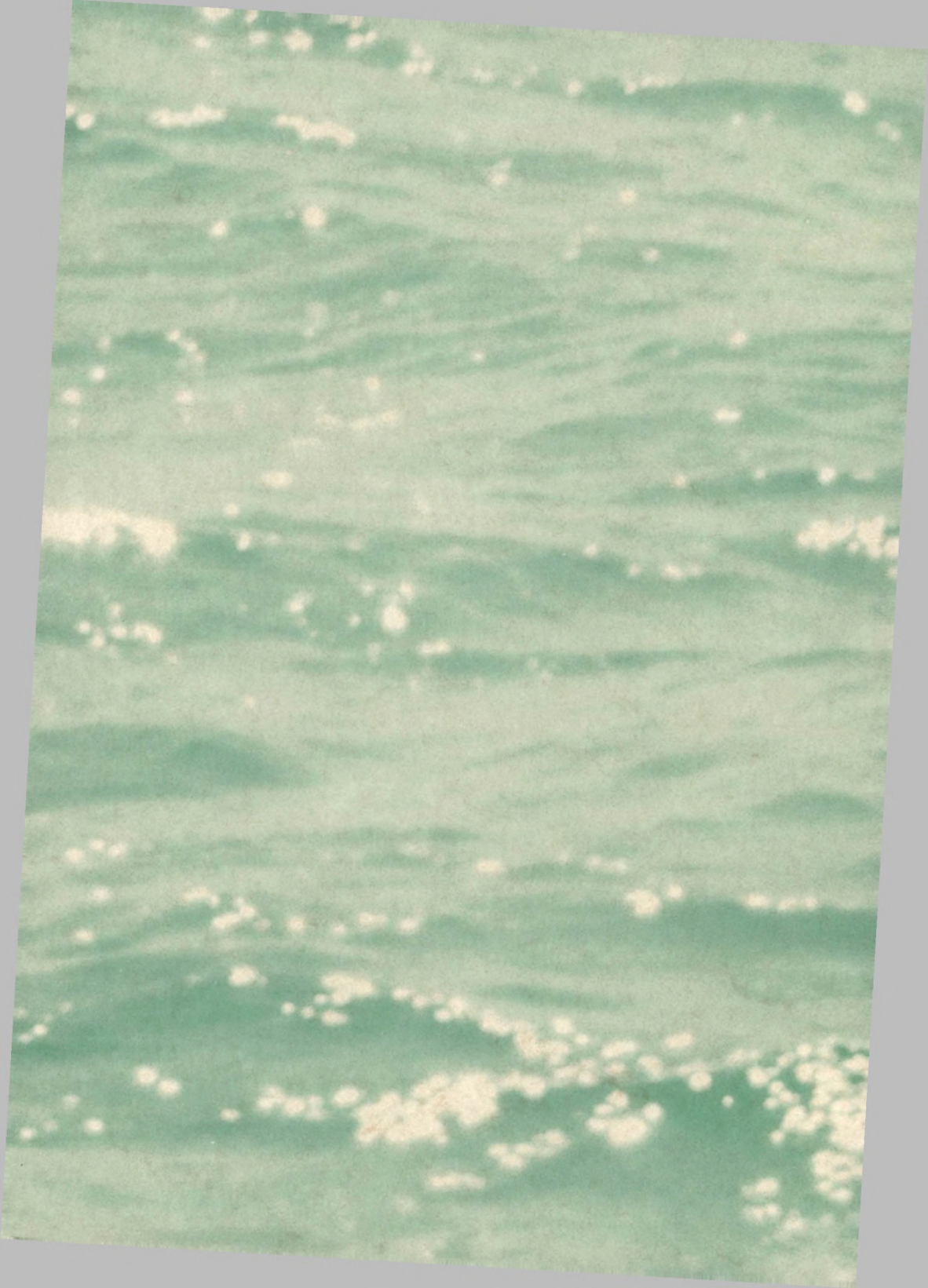
p. Pichot.

J

JAARVERSLAG

1989

INHOUD

- 1. Inleiding**
- 2. Activiteiten per beleidsveld**
 - 2.1 Scheepvaart
 - 2.2 Visserij
 - 2.3 Waterkwaliteit
 - 2.4 Delfstofwinning
 - 2.5 De Noordzeekonferentie
 - 2.6 Derde North Sea Seminar
 - 2.7 Internationale samenwerking
- 3. Publiciteit, voorlichting en edukatie**
 - 3.1 Reguliere activiteiten
 - 3.2 Coastwatch
 - 3.3 Periodieken
 - 3.4 Perskonferenties
- 4. 1989 Het Noordzeemilieu in het nieuws**
- 5. Actiepunten 1990**
 - 5.1 Beleidsbeïnvloeding
 - 5.2 Onderzoek
 - 5.3 Publiciteit, Voorlichting en Edukatie
 - 5.4 Samenwerking
- 6. Organisatie en werkwijze van de Werkgroep**
 - 6.1 Kerngroep en Dagelijks Bestuur
 - 6.2 Buro
 - 6.3 Financiën

1. INLEIDING

In 1989 stond het milieu in het centrum van de belangstelling. De kranten stonden er vol van. Het kabinet verslikte zich er in en bij de nieuwe verkiezingen die daarop volgden troefden de partijen elkaar af met beloften over een ommezwaai in het milieubeleid. Ook het Noordzeemilieu pikte een graantje mee van deze belangstelling. Dit kwam echter vooral omdat in 1989 de voorbereidingen voor de derde Noordzee ministerskonferentie in Den Haag in volle gang waren. Ook voor de Werkgroep Noordzee lag het aksent van de activiteiten op de voorbereiding van de Noordzee-konferentie. Daarnaast echter speelden er nog een aantal zaken die de aandacht vroegen van de Werkgroep. Hieronder volgt een verslag van de belangrijkste activiteiten van de Werkgroep Noordzee in het jaar 1989.

2. AKTIVITEITEN PER BELEIDSVELD

Met ingang van 1988 heeft de Werkgroep Noordzee haar activiteiten ingedeeld naar "beleidsvelden", belangrijke onderwerpen waaraan permanent gewerkt moet worden. Voor elk beleidsveld is een lid van de kerngroep verantwoordelijk. Het overzicht van de activiteiten van de Werkgroep hieronder wordt daarom weergegeven per beleidsveld.

2.1. Scheepvaart

Met het oog op de derde Noordzeekonferentie van maart 1990 zag de overheid zich genoodzaakt op diverse punten een mening te vormen en beleid te formuleren. Deze situatie vormde een mooie aanleiding voor de Werkgroep Noordzee een aantal krusiale onderwerpen aan te roeren. Kommentaar werd door vaste vertegenwoordigers van de Werkgroep ingebracht in overlegstructuren als de Noordzeekommissie, de milieukommissie van de internationale scheepvaart organisatie IMO (de MEPC), en het Nederlands vooroverleg daarvoor: de CMPI. De hieronder genoemde standpunten van de Werkgroep zijn via de pers naar buiten gebracht.

Vervolging illegale olielozingen

Marie-José Stoop heeft in het kader van haar stage milieukunde onderzocht hoe er wordt omgegaan met waarnemingen van illegale olielozingen. Hiervoor zijn meldingen van olievervuiling over de periode 1982-1987

onderzocht. De resultaten van het onderzoek waren opzienbarend. Schepen kunnen ongestoord doorgaan met lozen, want de kans op betrapping is klein en de kans op veroordeling is nog kleiner. De resultaten van onderzoek werden publiek gemaakt tijdens een perskonferentie in juni 1989. Hoewel er tijdens die perskonferentie ook andere onderwerpen aan de orde waren was de meeste belangstelling voor de problemen rond de illegale olielozingen. Eind november organiseerde de Werkgroep een workshop over de vervolging van de illegale olielozers. Deze workshop mocht zich verheugen in een grote belangstelling. Voor het eerst zaten alle betrokken partijen bij elkaar: overheid, rederijen, milieugroepen, onderzoekers, officieren van justitie etc. Het rapport is verspreid onder de betrokkenen bij het vervolgingsbeleid, kamerleden en de deelnemers van de IMO. Ook minister Hirsch Ballin van Justitie kreeg het, toen hij blijk gaf van ernstig gebrek aan kennis op dit gebied tijdens de UCV van 18 december 1989.

Haven Ontvangst Installaties (HOI's)

In samenwerking met Vogelbescherming heeft de Werkgroep al in 1988 een uitgewerkt standpunt over HOI's (voorzieningen voor afgifte van milieugevaarlijke afvalstoffen van schepen) ontwikkeld dat er kortweg op neer komt dat HOI's op zich gratis moeten zijn voor schepen die hun afvalstoffen afgeven, maar de kosten moeten wel in de havengelden verwerkt zijn. Het gaat hier met name om de afgifte van machinekamerolie die bij alle scheepstypen ontstaat. Dit standpunt is in alle overlegstructuren ingebracht. Het is tevens opgenomen in het door Natuur en Milieu gecoördineerde gezamenlijke commentaar van de milieuorganisaties op de nota "Struktuurschema Zeehavens".

EEZ

De instelling van een Exklusieve Economische Zone (EEZ), ooit een voorstel van de Werkgroep Noordzee, is belangrijk voor het optreden tegen overtredingen op de Noordzee. Het vergroot de bevoegdheden van kuststaten m.b.t. milieubescherming buiten de territoriale wateren. De Nederlandse overheid is blijkens de uitlatingen van de minister nu ook vóór, maar weet zich vooral belemmerd door het Verenigd Koninkrijk. De Werkgroep Noordzee heeft de houding van de Nederlandse regering van harte ondersteund.

Special Areas

De instelling van de "special area"-status voor de Noordzee in het kader van de eerste annex van het MARPOL-verdrag is een al even belangrijk als heikel punt. Die maatregel richt zich vooral op de hoeveelheden olie die nog geloosd mogen worden. In de aanloop naar de Noordzeekonferentie heeft de Nederlandse regering gekozen voor een wereldwijde aanscherping van de lozingsnormen. Hierbij blijft echter de mogelijkheid bestaan voor grote olietankers om 1/60.000 van hun lading te lozen. Voor de Werkgroep Noordzee was dit niet aanvaardbaar. De Werkgroep heeft dan ook steeds gepleit voor de Noordzee als "Special Area". Onder een dergelijk regime mogen olietankers en schepen groter dan 400 ton helemaal geen olie uit de ladingtanks lozen.

Ongelukken

Op de bodem van de Noordzee ligt niet alleen munitie en gifgas. Ook is er in de loop der jaren gevaarlijk chemisch materiaal op de zeebodem terechtgekomen doordat scheepsladingen te water raken. De Werkgroep Noordzee heeft zich altijd sterk gemaakt voor het bevestigen van zendertjes (transponders) op milieugevaarlijke lading. Berging van dergelijke lading wordt daardoor stukken eenvoudiger en goedkoper. De minister heeft daarbij nog steeds bedenkingen: ze heeft het over praktische problemen. Ze stelt daarbij dat "voorkomen beter is dan genezen". Het ongeval met de Perintis in maart 1989 blijkt deze houding echter te logenstraffen. Toen kwam de Perintis in moeilijkheden in het Kanaal. Het schip raakte in moeilijkheden door storm en verloor daarbij een deel van de lading. Deze lading nu bestond uit slecht verpakte containers linaan. Er is lange tijd gezocht maar 1 van de 6 containers ligt nog steeds op de zeebodem. Door middel van transponders had een dergelijke situatie voorkomen kunnen worden.

Kustwacht

De Noordzee is met zijn 420.000 scheepsbewegingen per jaar één van de drukst bevaren zeeën ter wereld. Om ongelukken te voorkomen is controle over al dit verkeer noodzakelijk. Mede naar aanleiding van opmerkingen van de Werkgroep Noordzee is de overheid in 1988 begonnen met een haalbaarheidsstudie naar de technische mogelijkheden van meld- en informatiesystemen voor de scheepvaart.

Onderzoek slachtoffers olievervuiling

De olielozingen op zee vormen vooral een gevaar voor de zeevogels. Werkgroep Noordzee heeft samen met Vogelbescherming een rapport uitgebracht over olieslachtoffers met als titel "Beached Bird Surveys in the Netherlands 1915-1988". Een van de voornaamste konklusies uit dit rapport is dat het aantal olieslachtoffers onder vogels in de onderzochte periode niet is afgenomen, ondanks alle nieuwe verdragen en andere regelgeving die inmiddels tot stand zijn gekomen. Het rapport is ingebracht in de vergadering van de internationale scheepvaart organisatie IMO.

2.2. Visserij

Ook in 1989 hielden niet alle vissers zich volledig aan de quoteringsregels (om het maar voorzichtig uit te drukken). De quotering van vis heeft primair als doel om de visstand van economisch belangrijke soorten zeker te stellen. Heeft de overbevissing al gevolgen voor deze visstand, voor het ecosysteem zullen de gevolgen naar verwachting nog omvangrijker zijn. Helaas is de Werkgroep dit jaar door andere prioriteiten niet in staat geweest hieraan veel aandacht te besteden. Wel is deze problematiek op het North Sea Seminar aan de orde geweest.

2.3. Waterkwaliteit

1989 was het jaar van de nota's en beleidsplannen omtrent het Noordzeemilieu. Een belangrijk onderdeel hiervan was de presentatie van de AMOEBE. In het kort een nieuwe benadering voor kwaliteit en waarden van natuur. Een belangrijke stimulans voor de ontwikkeling van het AMOEBE model was de Derde Nota Waterhuishouding. In dat kader werd de vraag gesteld om de natuur of ekologische functie van aquatische ecosystemen "harder" te maken. De benadering werd door demissionair minister Smit-Kroes ten doop gehouden op het derde Noordzee seminar van de Werkgroep Noordzee (zie ook 2.6). Smit-kroes deed daarbij haar laatste belangrijke beleidsuitspraak namelijk dat de maatregelen van de tweede Noordzeekonferentie niet voldoende zijn om de achteruitgang van de kwaliteit van de Noordzee te stoppen. Hoewel er kanttekeningen bij de AMOEBE te maken zijn (zie Derde Nota Waterhuishouding), is de Werkgroep Noordzee ingenomen met deze nieuwe benadering.

Nieuwe nota's en plannen

In november 1989 trad een nieuw kabinet aan en dat betrok voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat een nieuwe minister: Maij-Weggen. Ze kreeg meteen te maken met een reeks nota's en met voorbereidingen voor de derde Noordzee-konferentie die in Den Haag zou plaatsvinden.

Harmonisatienota

Haar eerste publieke optreden als coördinerend minister voor Noordzee aangelegenheden was tijdens de behandeling van de nota "Harmonisatie Noordzeebeleid" in de commissie Zeeën van de Tweede Kamer. De Harmonisatienota werd in december 1988 aan de Kamer gezonden, door politieke strubbelingen werd het december 1989 voordat de nota werd besproken. De Werkgroep Noordzee heeft zeer uitvoerig commentaar geleverd op deze nota. Zo stelt de Werkgroep voor om bescherming van het milieu boven de andere doelstellingen van de nota te plaatsen, en niet op één lijn met bijvoorbeeld economische doelen. Grote delen van het commentaar zijn overgenomen door de Noordzee-commissie van de Raad voor de Waterstaat, waarin ook de Werkgroep Noordzee zetelt. Ook de Tweede Kamerleden hebben het commentaar gebruikt bij de voorbereiding van de ontmoeting met de minister over dit onderwerp.

Derde Nota waterhuishouding

Op 31 augustus zond de minister van Verkeer en Waterstaat de derde Nota Waterhuishouding aan de Tweede Kamer. Voor water is dit de belangrijkste beleidsnota en vanaf nu richtinggevend voor het beleid t.a.v. waterkwaliteit, waterkwantiteit en grondwater. De AMOEBE, ten doop gehouden op het seminar van de Werkgroep Noordzee, kreeg een prominente plaats. De Noordzee wordt echter niet integraal beschouwd. Hoewel er aanvankelijk geen inspraakronde gepland was heeft de minister na fel protest van o.a. de Werkgroep Noordzee, toch gelegenheid gegeven om commentaar te leveren. Op 8 december eindigde de openbare inspraakronde voor de Derde Nota Waterhuishouding (NW3). Deze inspraakronde is er vooral gekomen dankzij de inspanning van de Werkgroep Noordzee en de andere grote milieugroepen. Aanvankelijk was wel met pagina grote advertenties aangekondigd dat de nota er lag en voor een ieder van belang was, maar niemand werd de gelegenheid geboden in te spreken. De milieubeweging heeft de ministers

om een inspraakronde verzocht. De Werkgroep heeft op verschillende punten kritiek geuit:

- de in de nota genoemde duurzaamheid wordt niet vertaald naar een heldere prioriteitstelling van streefbeelden;

- bij de vastgestelde "geleiding van het gebruik" komen scheepvaart, visserij, offshore industrie, verbranding van afval en dumping helaas niet aan de orde.

Werkgroep Noordzee ziet uit naar de uitwerking van NW3 voor de Noordzee. Men kan nog zulke mooie nota's schrijven: beleid blijft beleid. Er is voorlopig meer behoefte aan bestuurskracht. Tot nu toe werken we vooral met prognoses, effecten van beleid zijn nog schaars.

Natuurbeleidsplan

Natuurbeheer op de Noordzee is heel anders dan op het vaste land. Dat is waarschijnlijk de oorzaak van het feit dat de Noordzee niet goed uit de verf komt in het Natuurbeleidsplan. De nota blijkt vooral geschreven te zijn voor het natuurbeheer op het land. Er wordt nauwelijks aandacht besteed aan het feit dat er onderzoek gaande is naar het nut en de noodzaak van milieuzonering, mede met het oog op natuurbeheer op de Noordzee. Ook het onderzoek naar de natuurfunctie van zoute wateren in het kader van het voorwerk voor de Derde Nota Waterhuishouding leverde een heleboel nuttige zaken op voor milieu en natuurbeheer van de Noordzee. Beide projecten worden niet eens genoemd in het Natuurbeleidsplan. De Werkgroep Noordzee heeft in haar commentaar op het plan uitvoerig gepleit voor de erkenning van de Noordzee als natuurgebied. Hierbij zouden deelgebieden in de Noordzee een beschermde status moeten krijgen. Tevens heeft de Werkgroep gepleit voor maatregelen ter bescherming van soorten.

Houtrust

Op 1 oktober liep de uiterste verlenging van de vergunning van het hoogheemraadschap Delfland tot lozing van het in de zuiveringsinstallatie Houtrust ontstane rioolslib af. Reeds tegen deze verlenging had de Werkgroep Noordzee grote bezwaren gehad. De lozing was nu volstrekt illegaal geworden, maar werd vanaf deze datum "gedoogd" door de minister. Uit een ontwerpbeschikking bleek dat Delfland eigenlijk ook nog na 1 mei 1990 wilde doorgaan met lozen. De Werkgroep Noordzee en de Zuidhollandse Milieufederatie hebben de minister in een brief verzocht om "bestuurs-

dwang" toe te passen. Als de Nederlandse overheid konsekvent zou zijn, dan had Houtrust de lozing van slib in de Noordzee nu ook stil moeten leggen net als Tiofine de produktie moest staken.

Tiofine

Ook bij Tiofine was er sprake van een gedoogsituatie en net als bij Houtrust was er bij Tiofine sprake van een onwettige verlengingsoptie van de lozingsvergunning. Tiofine, producent van titaandioxide, zat in hetzelfde schuitje als Houtrust: de vergunning voor het lozen van de zeer schadelijke afvalzuren liep op 31 december 1989 af. Tiofine heeft een voorlopige voorziening gevraagd die echter door de Raad van State is geweigerd. De konsekventie was stillegging van de produktie. De Werkgroep Noordzee staat natuurlijk niet te juichen bij deze gang van zaken. Gelukkig hebben milieu argumenten de doorslag gegeven. De verliespost voor Tiofine is echter aanzienlijk. Helaas voor Tiofine, maar dit besluit wil de Werkgroep Noordzee graag als afschrikwekkend voorbeeld naar voren schuiven. Dit is tenminste beter dan gedoogbeleid zonder uitzicht.

Verbranding/ dumping

Verbranding

Verbranding op zee vanuit Nederland is gelukkig een aflopende zaak. Zo verklaarde ex-minister Smit Kroes tijdens een mondeling overleg met de Tweede Kamer: "De zeeverbranding als zodanig staat voor de regering niet meer ter discussie, in augustus 1989 zal Nederland de zeeverbranding van afvalstoffen met halogeen koolwaterstoffen stopzetten". Diverse andere Noordzeelanden zijn echter nog niet zover, maar uiterlijk in 1994 zullen ook die met hun verbrandingsactiviteiten moeten stoppen. In internationaal verband heeft de Werkgroep Noordzee er steeds op gewezen dat oplossingen voor verbranding op zee in eerste instantie gezocht moeten worden in de preventie van afval.

Baggerspecie

Het baggerspecieprobleem is alleen al vanwege z'n volumineuze afmetingen erg groot. Inmiddels wordt het meest vervuilde slib in de Slufter op de Maasvlakte gestort, maar voor de wat minder vervuilde slibsoorten is nog geen oplossing gevonden. De voor medio '89 aangekondigde nota, waarin een systeem voor de beoordeling van baggerspeciedumping zou

worden gegeven is nog niet verschenen. De Werkgroep Noordzee heeft tegen de dumping van Rotterdams havenslib dan ook juridische procedures aangespannen. De Werkgroep is van mening dat de totale belasting van de Noordzee met de betreffende stoffen bij de besluitvorming moet worden meegenomen en niet de omvang en de concentratie per geval. Grote hoeveelheden slib met een lage concentratie kunnen nog steeds een zware belasting voor het Noordzeemilieu opleveren. Tevens is herhaaldelijk gewezen op het voorzorgbeginsel, dat sinds de tweede Noordzeekonferentie in Londen uitgangspunt van het beleid behoort te zijn. Vertaald naar het probleem van de baggerspecie zou dit beginsel volgens de Werkgroep moeten inhouden dat dumping niet mag plaatsvinden als er twijfel is over de onschadelijkheid daarvan. Voorlopig bieden de "natuurlijke waarden" als toetsingscriteria de beste garantie.

2.4. Delfstofwinning

Zand en grind

De overheid wil de winning van oppervlaktedelfstoffen op het land sterk beperken. De toegenomen vraag betekent daarom dat er veel meer zand (en grind) uit de Noordzee moet komen. De regering wil door een planmatige aanpak van de exploitatie van bodemmaterialen de overige gebruiksfuncties van de Noordzee en het ecosysteem zo min mogelijk schaden. Daartoe wordt op initiatief van Rijkswaterstaat een milieueffekt rapportage gemaakt. De Werkgroep Noordzee is van mening dat de winning van bodemmaterialen alleen mogelijk is als geen blijvende schade wordt veroorzaakt aan het Noordzeemilieu.

Off-shore

In 1989 heeft de "Zevende Concessie Ronde" plaatsgevonden, waarbij exploratievergunningen voor de winning van olie en gas in tot dan toe daarvoor gesloten gebieden werden uitgegeven. Bij deze zevende ronde ging het om de uitgifte van 49 blokken. Er zijn 18 bedrijven bij betrokken. Oorspronkelijk waren er 115 aanvragen. Een aantal gebieden waarvoor exploratievergunningen zijn afgegeven ligt heel dicht bij de Waddenzee en andere gebieden maken deel uit van het zogenaamde Friese Front. De Werkgroep Noordzee heeft samen met de Waddenvereniging beroep gedaan op de Wet Arob om het besluit m.b.t. deze gebieden aan te vechten. Al in het begin van dit jaar heeft

de Werkgroep de Minister van Economische Zaken attent gemaakt op de bijzondere ekologische betekenis van het Friese Front. De Waddenvereniging en de Werkgroep Noordzee konkluderen dat nog steeds te weinig aandacht is voor een duurzaam ecosysteem. Economische belangen gaan voor: het ministerie van Economische Zaken streeft ernaar dat er zoveel mogelijk proefboringen gedaan worden. De beide milieuorganisaties hebben ook tijdens een overleg met de commissie Zeeën van de Tweede Kamer nog eens benadrukt dat de regelgeving m.b.t. de offshore-activiteiten nog erg milieuvijandig is. Verder vinden we nog steeds dat het toezicht op de naleving van de milieuvoorschriften wegmoet bij Economische Zaken en thuishoort bij het ministerie waar het milieu als belangrijkste doel in het vaandel staat en niet de hoogste economische produktie zoals bij Economische Zaken. Het minste dat verwacht mag worden dat er in de Mijnwetgeving voldoende plaats wordt ingeruimd voor milieuaspekten.

Kustverdediging

De milieuorganisaties hebben een gezamenlijk commentaar geschreven over de discussienota "Kustverdediging na 1990" van de regering. Werkgroep Noordzee is daarnaast nog wat dieper gedoken in de zogenaamde "vooroever" oftewel de waterbodem nabij de kust. Het vreemde feit deed zich voor dat de vooroever helemaal geen rol zal spelen in de discussie omdat zo vertelt de nota "eerst een integrale belangenafweging vereist is" en daar was de tijd nog niet rijp voor. Met andere woorden voorlopig doen belangen op de vooroever zoals het belang als leefgebied voor bruinvissen en zeehonden, als fourageergebied voor vogels en als paaiplaats voor vele vissoorten niet mee.

2.5 Noordzeekonferentie

De ambtelijke voorbereidingen voor de Noordzeekonferentie van maart 1990 waren al in 1988 begonnen en bestonden voornamelijk uit onderhandelingen over het concept van de slotverklaring zoals die aan de ministers zou worden aangeboden. Om degelijk en relevant commentaar te leveren is het van groot belang voor de milieuorganisaties dat gegevens die bij deze onderhandelingen gebruikt worden openbaar zijn. Dat was echter niet het geval. Regelmatig heeft de Werkgroep Noordzee hiertegen geprotesteerd. Pas vlak voor de konferentie werden gegevens over lozingen en

over de wijze waarop de verschillende landen met de afspraken van de tweede Noordzeekonferentie waren omgegaan, vrijgegeven. Toch heeft de Werkgroep er alles aan gedaan om zoveel mogelijk kommentaar op de juiste plaatsen te laten belanden, hetzij door het rechtstreeks naar het sekretariaat van de konferentie te sturen, hetzij door het in te brengen in de overlegstructuren waarin de Werkgroep zitting heeft. Veel van deze activiteiten van de Werkgroep vonden ook plaats binnen het kader van de internationale federatie Seas At Risk.

Derde North Sea Seminar

Van 31 mei t/m 2 juni 1989 organiseerde de Werkgroep Noordzee te Rotterdam het 3e Noordzee Seminar, "Distress Signals" (Noodsignalen). Het had als thema het inpassen van kennis over het Noordzeemilieu in het beleid. Een belangrijk aspect is daarbij de samenwerking tussen onderzoekers en zij die het beleid maken en uitvoeren. In het 2e Noordzee Seminar waren de signalen dat er met het ecosysteem van de Noordzee veel mis is uitgebreid aan de orde geweest. Daar hoorde men ook het signaal dat in het beleid om de Noordzee te beschermen, die kennis maar sporadisch een plaats van betekenis inneemt. Ook bleek er weinig inzicht te zijn in de effectiviteit van beleid dat bedoeld was om de Noordzee te beschermen. Alle reden dus om de onderzoekers en de beleidmakers daarover van gedachten te laten wisselen en de uitgangspunten van beleid en beheer te onderzoeken. De Werkgroep heeft de achtergrond voor dit Seminar in "Basispapers" uiteengezet. De uitkomsten van dit Seminar zijn ook ingebracht bij de voorbereidende instanties van de derde Noordzeekonferentie.

2.7 Internationale samenwerking

In 1989 zette de Werkgroep haar beleid gericht op het stimuleren van internationale samenwerking van Noordzeemilieuorganisaties voort. Meteen na de succesvolle Seas At Risk campagne tijdens de tweede Noordzeeministerskonferentie in November 1987 werden de lijnen uitgezet voor activiteiten in het kader van de derde konferentie die in maart 1990 in Den Haag plaatsvond. Tot 1989 heeft de Werkgroep Noordzee het sekretariaat van Seas At Risk gevoerd. SAR werd in 1989 zelfstandig, zij het nog steeds binnen de burelen van de Werkgroep Noordzee. De Werkgroep heeft SAR ondersteund door burofaciliteiten ter beschikking van SAR

te stellen. Uiteraard heeft de Werkgroep als één van de lidorganisaties ook bijgedragen aan de standpuntbepaling van SAR.

3. PUBLICITEIT, VOORLICHTING EN EDUKATIE.

1989 was voor de Werkgroep het jaar van de publikaties van onderzoeken. Als voorbereiding op de komende ministerkonferentie over de Noordzee heeft de Werkgroep zich toegeleid op het boven water krijgen van gegevens die van groot belang zijn voor het Noordzee milieubeleid. Het gebruik van de wetenschappelijke kennis was onderwerp van het derde North Sea Seminar dat in Rotterdam plaats vond. De organisatie van de publiciteit was dan ook voornamelijk gericht op deze activiteiten.

3.1 Reguliere activiteiten

Het afgelopen jaar verscheen de derde telg van de Noordzee brochure serie: "Sluipwegen van Vervuiling". Deze brochure behandelt de moeilijke materie van de chemische vervuiling vrij diepgaand en tegelijk ook heel begrijpelijk voor een groot publiek, een combinatie die uniek genoemd mag worden. Daarnaast is veel energie gestoken in de produktie van de diverse uitgaven in het kader van het derde North Sea Seminar, waarvan de lijvige "proceedings" het meest prominente resultaat is. Daarnaast is het gebruik van de "instant voorlichtingsmiddelen" (diaseries op video "Noordzee in Nood" en "Olie en Gaswinning" en de tentoonstelling "De Zee is Onze Zorg") onverminderd groot. De "grote" tentoonstelling: "De Noordzee een Onbekend Milieu", die namens de Werkgroep wordt beheerd door het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden, begint tekenen van slijtage te vertonen. De presentatie van de Werkgroep d.m.v. stands is in 1989 wegens gebrek aan menskracht wat minder geweest.

3.2 Coastwatch

Coastwatch is een projekt dat zich richt op vergroting van de betrokkenheid van de (kust)bevolking bij het wel en wee van het kustmilieu en op vergroting van het inzicht in de staat waarin dat milieu verkeerd. Dit gebeurt aan de hand van een vragenlijst die betrekking heeft op een aantal milieu aspecten van de kust en die door de deelnemers wordt ingevuld. Deze lijst wordt in alle deelnemende landen gehanteerd en het projekt wordt ook in al die landen tegelijkertijd uitgevoerd. In 1989 is zowel het aantal deelnemers in Nederland als het aantal deelnemende landen flink uitgebreid. In Nederland is in eerste instantie gekozen voor deelname van middelbare scholen. Het Instituut voor de Leerplan Ontwikke-

ling (SLO) te Enschede heeft hiertoe een lespakket ontwikkeld dat het project hanteerbaar maakt binnen de schoolsituatie. Daarbij wordt tevens gebruik gemaakt van een door het Educational Computer Consortium (ECC) ontwikkeld komputerprogramma waarmee de leerlingen zelf de gegevens kunnen invoeren, verwerken en analyseren in vergelijking met andere onderzochte gebieden. De experimentele vragenlijst van 1988 is voor 1989 door de deelnemende milieu organisaties op internationaal niveau geëvalueerd en geheel herzien. In Nederland is 90 kilometer kust onderzocht door middelbare scholieren. Internationaal namen 10 Europese landen aan het project deel die gezamenlijk zo'n 10.000 kilometers kust onderzochten. Dit jaar is ook geprobeerd buitenschoolse groepen bij het project te betrekken, maar die bleken meer tijd nodig te hebben om zich voor te bereiden. Het streven is om in de toekomst een Nederlands Coastwatch netwerk te vestigen van groepen langs de kust die kunnen functioneren als regionale koördinatoren voor het Coastwatch project.

3.3 Periodieken

Springtij

abonnementsbestand: 654. De voornaamste onderwerpen in 1989 waren: olievervuiling op de Noordzee, een vergelijking met de ramp in Alaska; Harmonisatie Noordzee beleid; algembloei langs de kust; sliblozing Houtrust, olieslachtoffers en de overbesteding als gevolg van het landbouwbeleid.

North Sea Monitor

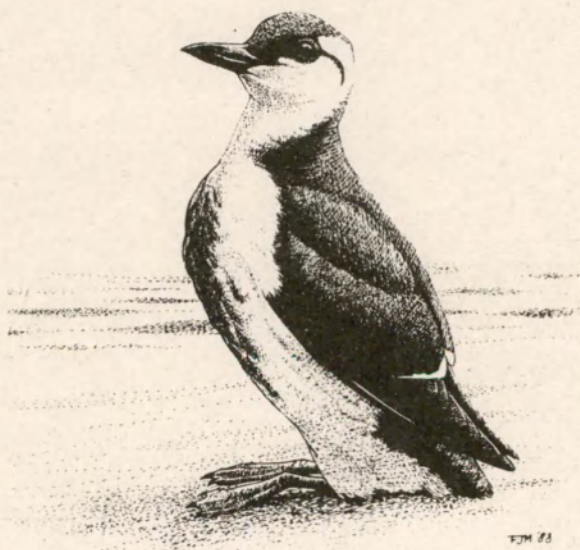
abonnementsbestand: 501. In de NSM wordt naast artikelen van internationaal belang m.b.t. het Noordzeemilieu ook verslag gedaan van nationale ontwikkelingen op dat gebied zoals die worden gerapporteerd in de bestuursvergaderingen van de Seas At Risk federatie. De hoofdartikelen: olieslachtoffers; ICES-rapport over de Ierse Zee; MARPOL-ontwikkelingen; havenstaat controle; Londen Dumping Conventie; handhaving van Marpol door kuststaten.

3.4 Perskonferenties

De Werkgroep heeft in 1989 drie perskonferenties georganiseerd:

- 1 juni: Centrum Engels te Rotterdam, n.a.v. de resultaten van het derde North Sea Seminar;
- 26 juni: Perscentrum Nieuwpoort te Den Haag, n.a.v. de publikatie van een onderzoek naar het vervolgingsbeleid van illegale lozers buiten de territoriale wateren;

- 17 oktober: n.a.v. de uitgifte van een rapport over de aantal olieslachtoffers onder vogels tussen 1915 en 1988.

4. 1989 HET NOORDZEEMILIEU IN HET NIEUWS

januari

25-27/1 de laatste containers die in december door het Franse schip Aquila verloren waren, worden door Smit Tak geborgen. Verscheidene van die containers blijken zeer giftige stoffen te bevatten, waaronder thioglycol en chloroform. Bovendien blijken ze te lekken.

februari

9/2 Rijkswaterstaat maakt bekend dat geen vergunningen meer worden verstrekt voor het verbranden van chemisch afval op de Noordzee. Met ingang van 1 augustus zal daardoor geen Nederlands afval meer op zee worden verbrand, anderhalf jaar eerder dan op de Noordzeekonferentie in Londen was afgesproken.

11/2 minister Smit-Kroes deelt in een brief aan de kamer mee dat het kabinet voorstander is van de instelling van een Exklusieve Economische Zone op de Noordzee.

16/2 Het in Koeweit geregistreerde Schip "Danah" verliest tien mijl ten Noorden van Ameland 8 Containers, waarvan twee met milieugevaarlijke inhoud.

maart

19/3 56 kilometer ten noordwesten van het kanaaleiland Guernsey vergaat het Panamese schip Perintis. Aan boord bevinden zich containers met het (in karton verpakte) bestrijdingsmiddel lindaan.

21/3 De federatie Seas At Risk dringt in een brief aan de internationale scheepvaartorganisatie IMO aan op de toepassing van zenders voor het terugvinden van overboord geslagen gifcontainers.

april

11/4 Ten Noorden van de Shetland eilanden lekt uit een opslagplaats bij een boorplatform van Shell 225.000 liter boorspoeling in zee.

19/4 Het ministerie van Verkeer en Waterstaat presenteert het rampenplan olievervuiling Noordzee, waarin de vereiste bestrijdingscapaciteit voldoende moet zijn om in drie dagen 30.000 kubieke meter olie op te ruimen.

mei

12/5 De inwoners van Wijk aan Zee bieden hun dorp te koop aan uit protest tegen het plan van Rijkswaterstaat om twintig hektare kust voor het strand van Wijk aan zee in te polderen ten behoeve van de opslag van giftig havenslib.

30/5 De ministers Nijpels en Smit-Kroes tekenen een overeenkomst met de provincies en waterschappen over de vermindering van het fosfaatgehalte in rioolwater en halvering landbouw- en industriële bronnen zoals afgesproken in de Rijn- en Noordzee actieplannen (RAP/NAP).

juni

2/6 afsluiting van het derde North Sea Seminar te Rotterdam, georganiseerd door Werkgroep Noordzee, alwaar de demissionaire minister Smit-Kroes van Verkeer en Waterstaat verklaarde dat het huidige internationale Noordzeebeleid niet meer voorstelt dan een vertraging van de verslechtering van het Noordzeemilieu.

10/6 Greenpeace start Noordzeekampagne met de afsluiting van de lozingspijp van de kunstmestfabriek Kemira te Pernis.

11/6 Ten Noorden van Vlieland is een olievlek waargenomen met een lengte van 20 kilometer en een breedte van 200 m.

/6 20 kilometer uit de kust van Hoek van Holland drijft een olievlek van 6 kilometer lang en 200 meter breed.

13/6 De ambtelijke werkgroep die het Borcea olie incident van januari 1988 onderzocht brengt rapport uit. de konklusie luidt dat de aanpak van milieudelikten op de Noordzee bijzonder slecht is. De werkgroep stelt voor een speciaal opsporingsteam voor milieudelikten op de Noordzee in te stellen, hetgeen door justitie wordt overgenomen.

26/6 Werkgroep Noordzee publiceert een onderzoek naar de vervolging van illegale olielozers buiten de territoriale wateren. Van de 323 illegale olielozers die tusse 1982 en 1988 aan de IMO werden gemeld werd slecht 5,5 % daadwerkelijk beboet.

- juli 2/7 Lozing van chemische stof op de Noordzee ter hoogte van Hoek van Holland leidt tot een stankgolf over Zeeland, België en Limburg.
- 14/7 Een Cypriotisch schip, de Britta, loost olie op de Noordzee ter hoogte van Ameland, een vlek van vijf kilometer bij 50 meter wordt waargenomen door de kustwacht.
- augustus 10/8 Het Panamese schip Golden Sunshine wordt door de kustwacht betrappt op het lozen van olie op de Noordzee.
- 14/8 Het Nederlandse vrachtschip Oostzee komt na omzwervingen met lekkende vaten epichloorhydrine in Rotterdam aan. De vaten met giftige inhoud waren in zwaar weer lek geraakt. Daarna is het schip afgemeerd in de haven van het Duitse Brunsbüttel, waar het echter niet mocht blijven. Na protesten van milieuorganisaties werd het ook de toegang tot de Eemshaven ontzegd, waarna het schip ter reiniging is doorgevaren naar Rotterdam.
- 31/8 De derde nota waterhuishouding wordt door de ministers Smit-Kroes, Nijpels en Braks gepresenteerd.
- september 17/9 na een aanvaring voor de Britse oostkust ter hoogte van de Humber tussen een Liberiaans en een Maltees schip ontstaat een olievlek van 30 kilometer lang. De Britse kustwacht meldt optimistisch dat er geen schade aan het milieu te konstaten valt en werkt de vlek snel weg met behulp van vliegtuigen gespreide chemikaliën (die in Nederland vanwege hun grote giftigheid niet meer worden gebruikt).
- oktober 15/10 In Kopenhagen vindt een conferentie van milieuorganisaties plaats over de toekomst van het mariene milieubeleid waar de organisaties hun eisen vaststellen voor een verantwoord internationaal zeemilieubeleid.
- 17/10 De Werkgroep Noordzee en Vogelbescherming presenteren een gezamenlijk onderzoek naar zeevogelsterfte als gevolg van olievervuiling op de Noordzee, waaruit blijkt dat minimaal 40.000 vogels per jaar het slachtoffer zijn van olievervuiling en dat die situatie de laatste 25 jaar niet noemenswaardig is verbeterd.
- 19/10 Een internationale conferentie van parlementariërs over het zeemilieu neemt in haar slotverklaring een aantal aanbevelingen

van de milieuorganisaties over, waaronder de formulering van het voorzorgbeginsel als uitgangspunt van beleid, alleen de Nederlandse parlementariërs stribbelen tegen maar worden door de meerderheid overstemd.

25/10 Werkgroep Noordzee en de Zuidhollandse Milieufederatie vragen minister Smit-Kroes bestuursdwang toe te passen om de illegale lozingen van rioolslib in de Noordzee door de zuiveringsinstallatie Houtrust te Den Haag te stoppen.

november

13/11 Vijf olievlekken met een gezamenlijke omvang van veertig vierkante kilometer worden aangetroffen ten noorden van Terschelling.

21/11 De Duitse milieuminister Töpfer verleent voor twee jaar vergunning voor het verbranden van 20.000 ton chemisch afval op de noordzee.

december

6/12 Groot-Brittannië wil in strijd met de afspraken van de tweede Noordzeekonferentie 50.000 ton farmaceutisch afval op de Noordzee lozen. Nederland, Duitsland, Zweden en Denemarken hebben in het internationaal overleg protest aangetekend.

18/12 Minister Maij verklaart in de Tweede Kamer dat Nederland de komende vijf jaar niet in staat zal zijn de toevoer van fosfaten en nitraten naar de Noordzee met de helft te verminderen zoals afgesproken op de Tweede Noordzee conferentie.

Ook justitieminister Hirsch Ballin laat zich over Noordzee uit: " de Noordzee is groot en onverlicht" sprak hij, kennelijk reagerend op de cijfers over het gebrek aan vervolging die door de Werkgroep Noordzee enige maanden eerder waren gepubliceerd.

5. AKTIEPUNTEN 1990

Prioritaire activiteiten van de Werkgroep Noordzee in 1990 zullen zijn: het in nationaal en internationaal samenwerkingsverband (onder de noemer "Seas at Risk") voorbereiden van activiteiten rond de derde Noordzee Ministerskonferentie; het onder de aandacht brengen van het handhavingsbeleid met betrekking tot de Wet verontreiniging oppervlakte wateren (wvo) en participatie in het edukatieproject "Coastwatch". De overige activiteiten van de Werkgroep zijn verder onder te verdelen in de volgende drie categorieën.

5.1 Beleidsbeïnvloeding

Op het gebied van beleidsvoorbereiding het meedelen aan de regering, parlement en ministers van haar mening over de volgende zaken:

- Milieu-effektrapportage (MER) ontgrondingen;
- notitie dumping bagger;
- watersysteemplan;
- voortgangsrapportage Harmonisatienota;
- beleidsplan voor onderzoek watermilieu's.

En verder het deelnemen aan beleidsvoorbereidend overleg: CMPI (Commissie Marine Pollution International Maritime Organisation (IMO)) en de kommissie Noordzee van de Raad voor de Waterstaat.

Op het gebied van de beleidsbepaling: het komend jaar zal een standpunt worden geformuleerd over de milieu-effecten van de commerciële visserij en de nieuwe gebruiksfuncties van de Noordzee. Verder zullen de dreigende milieuproblemen rond de gifstoffen in scheepswrakken op de Noordzeebodem onder de aandacht worden gebracht van de politiek (zie onder). Een North Sea Monitor special zal worden uitgegeven over Coastal Zone Management.

Op het gebied van de beleidsuitvoering: het aangaan van juridische procedures met name op het gebied van:

- lozing van rioolslib op de Noordzee;
- de afgifte van exploratievergunningen.

5.2 Onderzoek

Op het gebied van onderzoek t.b.v. het Noordzeemilieu zullen de volgende onderwerpen aan bod komen:

- inventarisatie van de effectiviteit van Havenontvangst installaties.
- instrumentarium kustzonebeheer.
- vervolgingsbeleid lozingen scheepvaart in andere Noordzeelanden.

5.3 Voorlichting, publiciteit en edukatie

Een algemeen oogmerk van de publiciteit, voorlichting en edukatie is de emotionalisering van de Noordzee; het publiek moet het besef krijgen dat de Noordzee een belangrijk natuurgebied is dat het waard is om beschermd te worden.

Voorlichting en edukatie

Doel: het Noordzeemilieu onder de aandacht van het publiek te brengen om daarmee het maatschappelijk draagvlak voor milieumaatregelen ten gunste van de Noordzee te vergroten. Hiernaast moet de Werkgroep functioneren als betrouwbare bron van informatie over de Noordzee.

Activiteiten:

- de produktie van brochures in begrijpelijk Nederlands over specifieke onderwerpen. Dit jaar zal de reeks brochures worden uitgebreid met een uitgave over scheepvaart en één over regelgeving op de Noordzee;
- uitgave van de kwartaaltijdschriften "North Sea Monitor" en Springtij;
- stimulering van edukatie over het Noordzee milieu op lagere- en middelbare scholen. Dit gebeurt zoveel mogelijk in samenwerking met anderen: uitvoering van het project Coastwatch en participatie in het Landelijk Steunpunt voor Natuur en Milieu-edukatie (LSNME);
- het uitwerken van een projektvoorstel voor een film over de Noordzee (hiervoor wordt apart subsidie aangevraagd);
- het verzorgen van presentaties, stands en voordrachten;
- het selekteren en toeleveren van voorlichtingsmateriaal aan derden;
- afhandeling van telefonische informatieverzoeken.

Publiciteit

Doel: Publiek maken van de Noordzeeproblematiek en het standpunt van de Werkgroep daarover via de media.

Activiteiten:

- het uitbrengen van persberichten;
- het organiseren van perskonferenties;
- het mede uitvoeren van publieke akties;
- het verlenen van publicitaire ondersteuning van voorgenomen activiteiten van de Werkgroep.

5.4 Samenwerking

Afhankelijk van de omvang van de opbrengsten van de jubileumactie van de Waddenvereniging zal de samenwerking tussen de "watermilieu-organisaties", de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee (LVBW), de Stichting Reinwater en de Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer in meer of mindere mate worden geïntensiveerd. Doel van de gezamenlijke activiteiten is om aandacht te vragen voor de samenhang tussen de grote rivieren, het IJsselmeer, de Waddenzee en de Noordzee en de problemen die de watervervuiling met zich meebrengt. Het gezamenlijk bestrijden van de waterverontreiniging. Het thema voor gezamenlijke actie zal later dit jaar worden vastgesteld. Hiernaast zal de samenwerking met de lidorganisaties van de Werkgroep, de Stichting Natuur en Milieu, de Vereniging Milieudefensie, de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels en de LVBW worden voortgezet. Daarnaast zal de Werkgroep participeren in het overleg voor federatieve samenwerking van de milieubeweging. In het kader van de stimulering van milieu-educatie zal de Werkgroep met andere milieu-organisaties participeren in het LSNME. Op internationaal gebied zal de samenwerking (in SAR-verband) met milieu-organisaties in de andere Noordzeelanden verder worden voortgezet.

6. ORGANISATIE EN WERKWIJZE VAN DE WERKGROEP NOORDZEE

6.1 Kerngroep en Dagelijks Bestuur

De kerngroep, het algemeen bestuur van de Werkgroep Noordzee, bestond in 1989 uit 20 leden waarvan er 5 deel uitmaakten van het dagelijks bestuur te weten:

Jacqueline Stefels	voorzitter
Leo van Gelder	vice-voorzitter (tot 30 april '89)
Kees Braak	lid (vanaf 30 april '89)
Ton IJlstra	sekretaris
Piet Huesman	penningmeester
Folkert de Jong	tweede sekretaris (tot 1 september 1989)
Roelof Veeningen	tweede sekretaris (vanaf 1 september 1989)

6.2. Buro

De buromedewerkers bestonden in 1989 uit:

Folkert de Jong	koördinator (tot 1 september 1989)
Roelof Veeningen	stafmedewerker tot 1 september 1989
	koördinator (vanaf 1 september 1989)
Johan Vijfvinkel	koördinator voorlichting, edukatie en publiciteit
Corrie van de Venne	administratie en boekhouding tot 1.11.89
Iris de Maaker	administratie en boekhouding vanaf 1.2.89

Folkert de Jong was gedurende 1989 eveneens in dienst van de internationale milieuorganisatie Seas At Risk. Het sekretariaat was ondergebracht bij het buro van de Werkgroep. Stageplaatsen werden vervuld door Frank Hart, Marie-José Stoop en Nicole Bosch, allen van de opleiding Milieukunde van Rollecate uit Deventer. Het bureau werd tevens ondersteund door een aantal vrijwilligers waaronder drie vaste medewerkers: de heer de Rijk voor het betalingsverkeer, Martin Vink voor algemene administratie en dokumentatie en Arthur Boelhouwer voor de vormgeving van de periodieken.

6.3. Financiën

In 1989 werd de Werkgroep financieel ondersteund door:

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer
Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Alle drie de ministeries verstrekten subsidies ten behoeve van structurele kosten. Projekt-subsidies werden in 1989 verstrekt ten behoeve van het derde Noordzee seminar. Een volledig overzicht van de financiële situatie van de Werkgroep Noordzee is te vinden in het Financiële Jaarverslag 1989.

WERKGROEP NOORDZEE

Vossiusstraat 20-III
1071 AD Amsterdam
Tel. 020-761477
Postgiro 3666563